Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

21 501-03 Begrotingsraad

Nr. 84

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 december 2014

Deze brief bevat de door u gevraagde cijfers over vermoedens van fraude, financiële correcties en de oorzaken van fouten bij EU-fondsen in gedeeld beheer, zoals door mij toegezegd tijdens het Algemeen Overleg met de commissie voor de Rijksuitgaven (CRU) op 26 juni 2014 (Kamerstuk 33 942, nr. 26).

Financiële correcties

De EU-uitgaven in «gedeeld beheer» door de lidstaten beslaan ruim 80% van de EU-begroting. Voor deze EU-begrotingsmiddelen beschikt de Commissie over diverse (sanctie-)instrumenten om ervoor te zorgen dat de middelen rechtmatig worden besteed en dat instanties in lidstaten de nodige maatregelen nemen om hun beheers- en controlesysteem op orde te hebben. Bij inbreuk op het van toepassing zijnde recht of wanneer de beheers- en controlesystemen tekortschieten kan de Commissie financiële correcties opleggen of betalingen uitstellen of schorsen conform de artikelen 83, 85, 142, 144 en 145 van EU Verordening Nr. 1303/2013. De criteria en de procedures voor de toepassing van financiële correcties zijn verder vastgelegd in fondsspecifieke EU-voorschriften.

Genoemde handhavinginstrumenten zijn dus gericht op *nationale* instanties die EU-uitgaven beheren, toekennen en controleren. Wanneer de Commissie een financiële correctie oplegt, ligt er nog steeds bij de instanties van lidstaten de verplichting om de onregelmatige EU-bijdrage bij de eindbegunstigde terug te vorderen.

De Commissie maakt van deze handhavingmogelijkheden veelvuldig gebruik en rapporteert hierover transparant. Uit de Annual Activity Reports van de diverse DG's kan per fonds afgeleid worden hoeveel correctieve maatregelen er zijn getroffen. Bovendien publiceert de Commissie een integraal rapport over de financiële correcties en

kst-21501-03-84
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2014

betaalonderbrekingen bij alle fondsen[1] met een duidelijk overzicht per lidstaat. Tabel 1 geeft inzicht in het totaal aan opgelegde financiële correcties door de Europese Commissie. Hieruit is af te leiden dat het bedrag aan financiële correcties sinds 2011 meer dan verdubbeld is. Voorts heeft de Commissie in 2013 bij de structuurfondsen in totaal 265 betaalonderbrekingen ingesteld, ten opzichte van 187 in 2012. De Commissie heeft het gebruik van handhavinginstrumenten dus geïntensiveerd.

Tabel 1. Opgelegde financiële correcties aan lidstaten in mln. € (alle fondsen in gedeeld beheer bij elkaar opgeteld)

2013	2.472
2012	3.742[1]
2011	1.106

[1] *De piek in 2012 is het gevolg van een hoge financiële correctie opgelegd aan Spanje die nog betrekking had op de periode 2000–2006.*

Bron: Europese Commissie, Protection of the European Union's financial interests, fight against fraud, 2012 en 2013.

Oorzaken van fouten

De Europese Rekenkamer (ERK) publiceert ieder jaar de foutenpercentages per uitgavencategorie van de EU-begroting. De ERK controleert steekproefsgewijs en geeft in het jaarverslag geen overzicht van fouten per lidstaat. Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de foutenpercentages per fonds.

Tabel 2. Foutenpercentages per EU-fonds in gedeeld beheer

EU fonds	2013 % fouten	2012 % fouten	2011 % fouten
Landbouw Garantiefonds	3,6%	3,8%	2,9%
Plattelandsontw./visserij	6,7%	7,9%	7,7%
Regionaal Beleid, Energie en Vervoer	6,9%	6,8%	6,0%
Werkgelegenheid en sociale zaken	3,1%	3,2%	2,2%
Totaal EU-begroting	4,7%	4,8%	3,9%

Bron: Jaarverslagen Europese Rekenkamer 2011 t/m 2013.

De oorzaken van de door de ERK vastgestelde fouten zijn in 2013 vergelijkbaar met andere jaren. Het gaat hoofdzakelijk om subsidiabiliteitsfouten (61%) gevolgd door fouten in de aanbestedingen (21%). Bij de eerste soort fouten gaat het om kosten of projecten die niet in aanmerking hadden mogen komen voor subsidie c.q. waarvoor de subsidie niet bedoeld was. Bij de tweede soort fouten gaat het om projecten waarbij de Europese aanbestedingsregelgeving niet correct is toegepast. Beide hebben tot gevolg dat er sprake is van onrechtmatige bestedingen, ook wel onregelmatigheden genoemd. Daarnaast geeft de ERK aan welke EU-fondsen het meest bijdragen aan het totale foutenpercentage van de EU-begroting als geheel (dus inclusief de fondsen in «direct beheer» van de Commissie). In het meest recente jaarverslag over EU-begrotingsjaar 2013 vermeldt de ERK dat de begrotingscategorie Regionaal beleid, energie en vervoer met 44% bijdraagt aan het totale foutpercentage (van

[1] De Commissierapporten «Protection of the European Union's financial interests, fight against fraud» zijn te vinden via de volgende URL: http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/reports/communities-reports/index_en.htm.

4,7%, zie tabel 2), gevolgd door het Landbouw garantiefonds (23%) en Plattelandsontwikkeling (15%).

Onregelmatigheden

De Europese Commissie publiceert sinds enkele jaren een overzicht over het jaarlijks aantal meldingen van onregelmatigheden en vermoedens van fraude.[2] Het gaat dan om meldingen door de autoriteiten in lidstaten die belast zijn met het beheer van EU-middelen in hun land. Zij hebben een meldplicht voor zowel onregelmatigheden als vermoedens van fraude. Een onregelmatigheid is een inbreuk op nationaal of EU-recht door een handeling of nalatigheid van een begunstigde waardoor de begroting van de Europese Unie zou kunnen worden benadeeld (onrechtmatigheid). Een vermoeden van fraude is een categorie onregelmatigheid, meer specifiek een onregelmatigheid die aanleiding geeft tot het openen van een administratieve of gerechtelijke procedure op nationaal niveau om vast te stellen of er sprake is van opzet.

Uit tabel 3 komt naar voren dat het aantal meldingen van onregelmatigheden is toegenomen evenals het aantal meldingen van vermoedens van fraude. Lidstaten zijn verantwoordelijk voor het terugvorderen van onterecht bestede EU-gelden. De terugvorderingen kunnen echter betrekking hebben op meldingen die in eerdere jaren zijn gedaan, waardoor er dus geen rechtstreeks verband bestaat tussen meldingen en terugvorderingen in hetzelfde jaar.

Tabel 3. Onregelmatigheden en vermoedens van fraude

	Aantal gemelde onregelmatigheden (exclusief vermoedens van fraude)	Terugvorderingen door lidstaten (mln €)	Aantal meldingen vermoedens van fraude	Bedrag meldingen vermoedens van fraude (mln €)
2013	14.170	1.835	1.609	309
2012	12.205	2.959	1.231	392
2011	10.974	1.494	1.230	404

Bron: Europese Commissie, »Protection of the European Union's financial interests, fight against fraud», 2011 t/m 2013.

In tabel 3 is het financieel belang van het aantal meldingen van vermoedens van fraude opgenomen in de laatste kolom. Het cijfer betreft de waarde van de gemelde *vermoedens*, niet de daadwerkelijke omvang van fraude met EU-begrotingsmiddelen. Fraudecijfers met EU-middelen kunnen pas na nationale gerechtelijke procedures daadwerkelijk worden vastgesteld, maar dit wordt niet EU-breed bijgehouden.

Naast de in tabel 3 vermelde cijfers van de Europese Commissie die afkomstig zijn van de autoriteiten in lidstaten die belast zijn met het beheer van EU-subsidies, kunnen vermoedens van fraude ook door andere publieke instanties of door burgers gemeld worden aan OLAF. Dit antifraudebureau van de Europese Commissie opereert onafhankelijk en publiceert een separaat jaarverslag. Het aantal door OLAF in behandeling genomen zaken, zijn opgenomen in tabel 4 hieronder.

[2] De Commissierapporten «Protection of the European Union's financial interests, fight against fraud» zijn te vinden via de volgende URL: http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/reports/communities-reports/index_en.htm.

Tabel 4. Aantal geopende onderzoeken door OLAF

2013	287
2012	718[1]
2011	178

[1] *In 2012 telde OLAF bepaalde onderzoeken mee die in andere jaren niet werden meegeteld. Indien dezelfde werkwijze gevolgd was, zou het aantal geopende zaken in 2012 op 299 uitkomen.*

Bron: Jaarverslag OLAF 2013

De in deze brief vermelde cijfers laten een intensivering zien van de handhavende acties van de Europese Commissie richting de verantwoordelijke autoriteiten in lidstaten. Het kabinet is groot voorstander van het strikt toepassen van bestaande handhavingmogelijkheden en steunt de Commissie om deze lijn voort te zetten met als doel het verlagen van foutenpercentages en het verbeteren van de doeltreffendheid van EU-fondsen. Het opleggen van financiële correcties is in de nieuwe MFK-periode strikter doordat het de standaard (automatische) reactie van de Commissie is geworden bij bepaalde tekortkomingen in controlesystemen. Dit moet lidstaten meer prikkelen om fouten tijdig op te sporen en te corrigeren. Het kabinet is verheugd met deze aanscherping van de regels (zie ook Kamerstuk 24 202, nr. 29). Het kabinet is daarnaast groot voorstander van het transparant rapporteren over financiële correcties en betaalonderbrekingen per lidstaat en steunt de Commissie in het publiceren van deze cijfers.

De Minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem